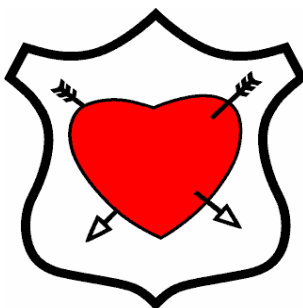

Załącznik do:
Uchwały Nr
Rady Gminy Milówka
z dnia

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY MILÓWKA
NA LATA 2007-2013**

PAŹDZIERNIK 2007

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	23
2.2. DEMOGRAFIA	24
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	28
2.4. KWESTIA DZIECKA	37
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	41
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	47
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	50
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	51
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	53
2.10. ANALIZA SWOT	57
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	64
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	68
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	71
3.1. MISJA	72
3.2. CELE STRATEGICZNE	73
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	85
4. UWAGI KOŃCOWE	89

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

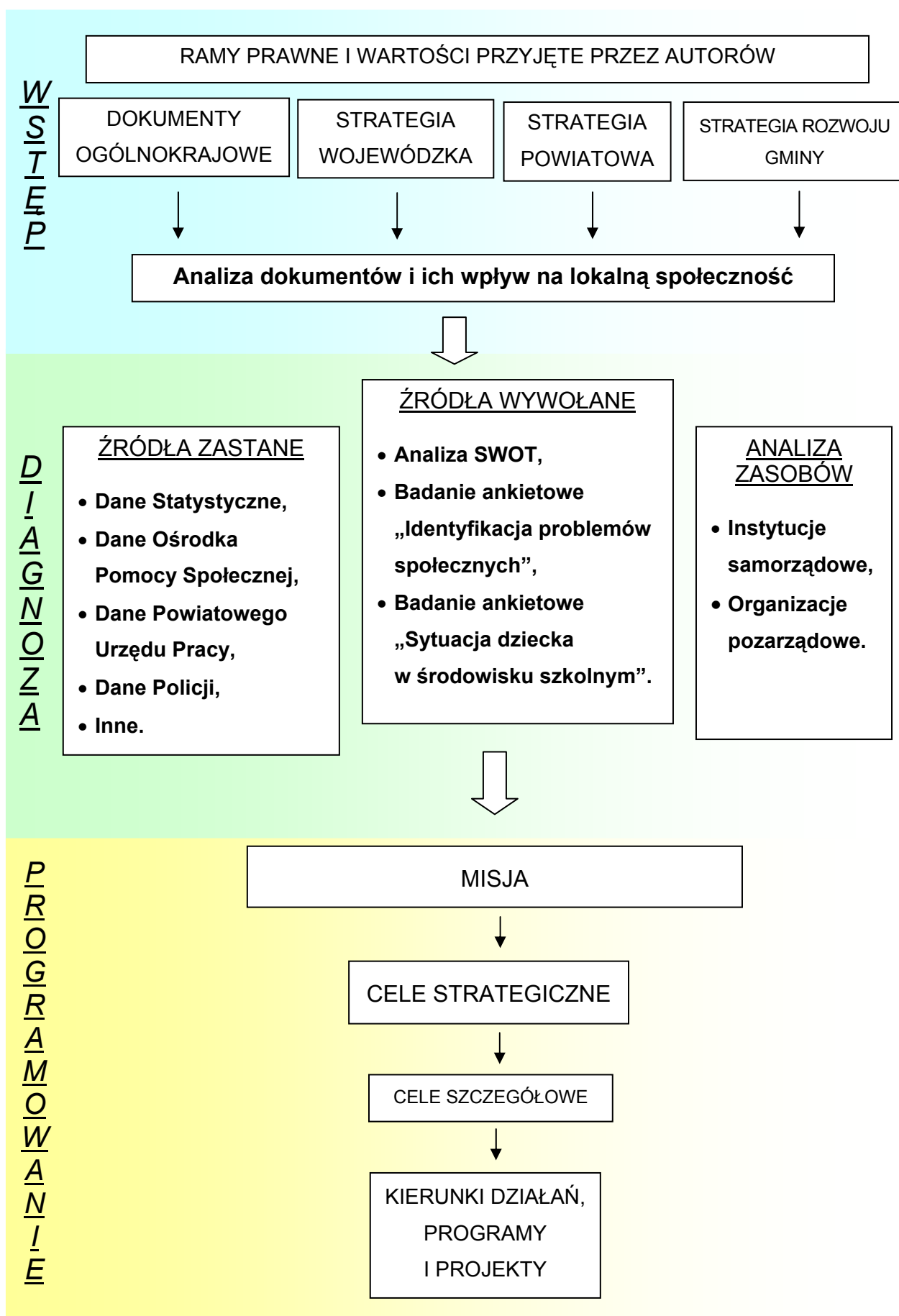
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Milówce przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych

kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2006-2020

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa śląskiego. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Śląska, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Śląska. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W trakcie prac nad Strategią dokonano diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, na podstawie której wyznaczono następujące obszary priorytetowe dla polityki społecznej:

- Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji.
- Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej.
- Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej.
- Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych.
- Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych.
- Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej.
- Bezpieczeństwo publiczne.

Następnie sformułowano misję, będącą zarazem celem głównym Strategii: „Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego”.

W oparciu o powyżej przedstawione priorytety polityki społecznej województwa śląskiego oraz cel główny wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
2. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.
3. Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych.
4. Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych.
5. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

1.4.5. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ŻYWIECKIM

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki winny znaleźć się w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, ma wyjść naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytyczyć kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznaczyć cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy, z różnych powodów, znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad „Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim” sformułowano misję oraz wyznaczono cel główny, cele operacyjne (wraz z kierunkami działań i zadaniami do realizacji), a także strategiczne rozwiązania poszczególnych problemów społecznych.

Misją Powiatu Żywieckiego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest stworzenie spójnego systemu pomocy instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej w celu zapewnienia warunków dla godnego życia i rozwoju osób i rodzin w ich miejscu zamieszkania, przy równoczesnym wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości mieszkańców Żywiecczyny.

Cel główny zakłada „Wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków poprzez

usamodzielnienie rodzin w oparciu o zasadę pomocniczości”, natomiast główne cele operacyjne są następujące:

1. Zapewnienie godnych warunków życia mieszkańcom powiatu żywieckiego.
2. Zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.
3. Życiowe usamodzielnianie osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska.
4. Wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych.
5. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom lub minimalizowanie wpływu tych czynników (problemów), które nie mogą być usunięte lub zmienione.
6. Wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać.
7. Integracja i współdziałanie instytucji, organizacji i osób w celu rozwiązywania problemów społecznych.
8. Inicjowanie, wspieranie i promowanie wszystkich programów mających na celu przeciwdziałanie, ograniczenie lub likwidację problemów społecznych.
9. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
10. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy i wolontariatu.

Cele strategiczne wyznaczone w celu rozwiązania poszczególnych problemów społecznych są następujące:

1. Ubóstwo. Wypracowanie zasad i form skutecznej polityki społecznej w powiecie żywieckim, inicjującej i wspierającej działania mające na celu eliminację lub minimalizację skutków różnorodnych problemów społecznych doprowadzających do ubożenia mieszkańców powiatu.
2. Bezrobocie. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych wynikających z bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) oraz zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej.
3. Niepełnosprawność i długotrwała choroba. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom pełnych i równoprawnych warunków do samodzielnego, aktywnego i niezależnego uczestnictwa w każdej sferze życia społecznego.
4. Zaburzenia psychiczne. Wspieranie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia osób z zaburzeniami psychicznymi.

5. Starość. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych poprzez stworzenie im pełni warunków do aktywności życiowej w miejscu zamieszkania oraz łagodzenie trudności wynikających z wieku.
6. Bezdomność. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych i ich reintegracja ze środowiskiem.
7. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz sieroctwo społeczne. Stworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie pozwalającego na utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej lub zapewnienie opieki i wychowania poza rodziną naturalną z zachowaniem założeń polityki prorodzinnej.
8. Uzależnienia. Promowanie wolnego od środków uzależniających zdrowego stylu życia, eliminowanie i minimalizowanie skutków uzależnień oraz profilaktyka i edukacja w zakresie problemów alkoholowych i uzależnienia od narkotyków.
9. Przemoc w rodzinie. Stworzenie spójnego systemu pomocy i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz minimalizacja jej skutków.
10. Przestępczość. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu oraz podjęcie intensywnych, wielopłaszczyznowych działań w kierunku przeciwdziałania przestępczości i likwidacji jej skutków.

1.4.6. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MILÓWKA

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Milówka powstała w oparciu o prace prowadzone z mieszkańcami gminy oraz materiały zawierające m.in. diagnozę strategicznego rozwoju oraz analizę uwarunkowań rozwoju gminy. Dokument ten, zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego do roku 2015 oraz Strategią Rozwoju Powiatu Żywieckiego, zawiera główne, strategiczne kierunki rozwoju gminy oraz określa – poprzez identyfikację projektów i programów – sposoby ich realizacji.

W toku prac nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Gminy Milówka sformułowano misję wewnętrzną („Gmina Milówka lokalnym centrum turystycznym, edukacyjnym, małej i średniej przedsiębiorczości na bazie ekorozwoju dla ludzi z inicjatywą”) i zewnętrzną („Do Milówki wróć”) oraz następujące cztery cele strategiczne:

1. Zwiększenie możliwości uzyskiwania przez mieszkańców dochodów z turystyki.
2. Podniesienie potencjału osobistego i zwiększenie szans indywidualnego rozwoju poszczególnych mieszkańców poprzez edukację.
3. Ochrona środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

4. Wspieranie przedsiębiorców w pozostałych dziedzinach niekolidujących z turystyką i edukacją oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców.

Podczas prac nad Strategią wyznaczono również kierunki rozwoju gminy, które uporządkowano według klucza odwołującego się do głównych aspektów strategicznego rozwoju gminy. Jeden z aspektów odnosił się do społeczności lokalnej i zawierał następujące kierunki rozwoju:

1. Specjalizacja i poszerzenia istniejącej bazy edukacyjnej, poprzez szkolnictwo średnie i lokalne instytucje edukacyjne.
2. Wspieranie lokalnej kultury w celu wykreowania w Milówce centrum kultury folkowej (nowoczesnej kultury, nawiązującej twórczo do lokalnych tradycji kultury ludowej).
3. Rozwój pozostałych usług społecznych i poprawa bezpieczeństwa.
4. Rozwój partycypacji obywatelskiej w sprawach publicznych gminy, wspieranie oddolnej, naturalnej zaradności mieszkańców, współpraca z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami opinii.
5. Strategia promocji wewnętrznej i zewnętrznej.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Milówka jest gminą wiejską, położoną w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje powierzchnię 98,3 km² i liczy 10.135 mieszkańców (stan na 31.12.2006 r.).

Pod względem fizycznogeograficznym gmina Milówka leży w południowo-zachodniej części Beskidu Żywieckiego, wzdłuż koryta rzeki Soły, na wysokości 450 m n.p.m. Obszar ten z uwagi na ukształtowanie, warunki klimatyczne i złą jakość gleb nie sprzyja rozwojowi rolnictwa, niemniej jednak dzięki unikalnym walorom geograficznym, przyrodniczym i historycznym (położenie wśród lasów, gór i dolin z czystymi potokami i rzekami) stanowi atrakcyjny region poznawczy dla turystów (na terenie gminy znajduje się wiele ciekawych szlaków turystycznych, m.in. na Halę Boraczą i Baranią Górę).

Gmina Milówka jest jedną z piętnastu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu żywieckiego. Do gminy należą pięć sołectw:

- Milówka – siedziba Urzędu Gminy; miejscowość położona w dolinie rzeki Soły, licząca 4.441 mieszkańców.
- Kamesznica – miejscowość położona u stóp Baraniej Góry, licząca 2.810 mieszkańców.
- Laliki – miejscowość położona przy rozwidleniu drogi z Milówki na Koniaków i Zwardoń, licząca 1.035 mieszkańców.
- Nieleddwia – miejscowość położona w dolinie potoku Nieleddwia, licząca 1.041 mieszkańców.
- Szare – miejscowość położona w dolinie potoku Szare, licząca 808 mieszkańców.

Od północy gmina Milówka sąsiaduje z gminą Radziechowy-Wieprz, od wschodu z gminą Węgierska Górka, od południa z gminami Ujsoly i Rajcza, a od zachodu z gminami Istebna i Wisła.

Gmina Milówka posiada dobre połączenia kolejowe i autobusowe (leży przy drodze Żywiec – Konaków – Istebna – Wisła), dzięki którym stanowi punkt wyjściowy wędrówek zarówno w Beskid Żywiecki, jak i Śląski.

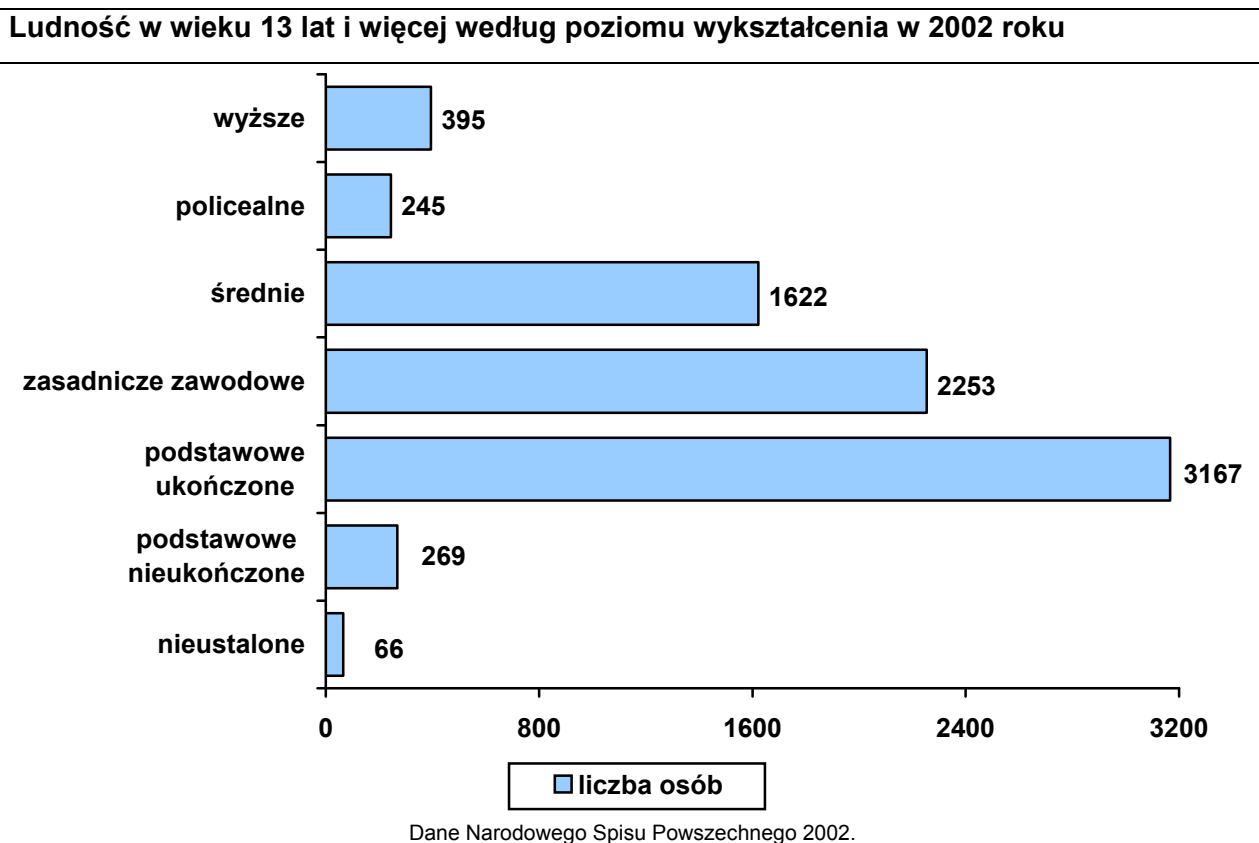
Na terenie gminy Milówka znajduje się 1 podmiot gospodarczy publiczny i 504 podmioty prywatne. Są tu dwa przedszkola, do których uczęszcza 130 dzieci, sześć szkół podstawowych, w których naukę pobiera 885 uczniów oraz gimnazjum, do którego uczęszcza 481 uczniów. Na terenie gminy są również dwie szkoły ponadgimnazjalne,

w których uczy się 917 uczniów, oraz utworzony w roku akademickim 2001/2002 Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Akademii Rolniczej w Krakowie (4-letnie studia inżynierskie; liczba studentów – ok. 150).

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch przychodniach zdrowia (ZOZ „Medyk” w Milówce i NZOZ „Vita” w Kamesznicy) oraz 19 gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

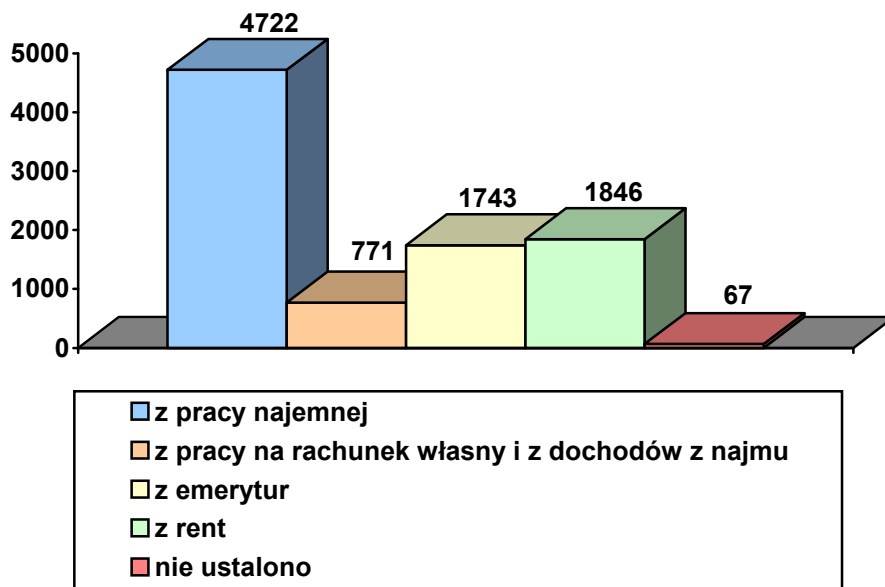
Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną gminy Milówka. W 2002 roku teren gminy zamieszkiwało 9.820 osób.

Analizując strukturę wykształcenia mieszkańców gminy Milówka w 2002 roku, należy stwierdzić, iż wśród ludności w wieku 13 lat i więcej (8.017 osób) największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio 3.167 i 2.253 osoby), a wykształceniem wyższym legitymowało się jedynie 395 mieszkańców gminy.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

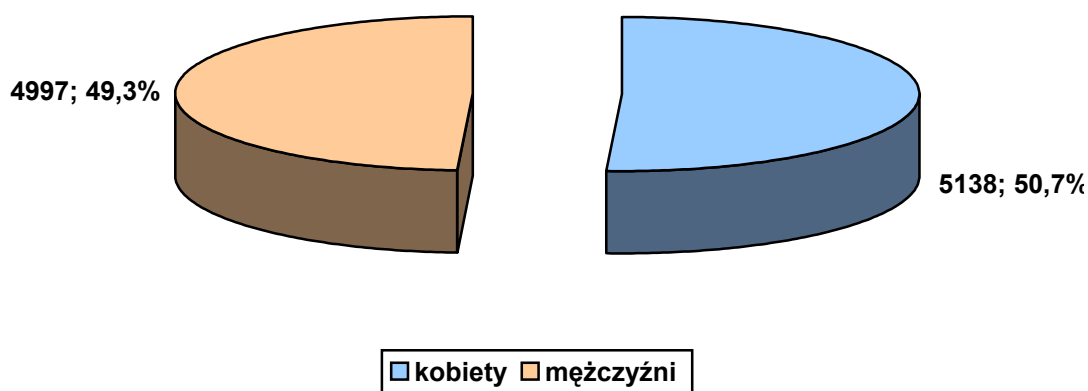
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród 9.820 mieszkańców gminy 5.493 osoby (czyli 55,9%) utrzymywały się z pracy, w tym 4.722 osoby z pracy najemnej i 771 osób z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (158 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymywało się 4.260 osób, z czego 1.743 mieszkańców gminy korzystało ze świadczeń emerytalnych, a 1.846 osób otrzymywało renty. Nie ustalono źródła utrzymania dla 67 mieszkańców.

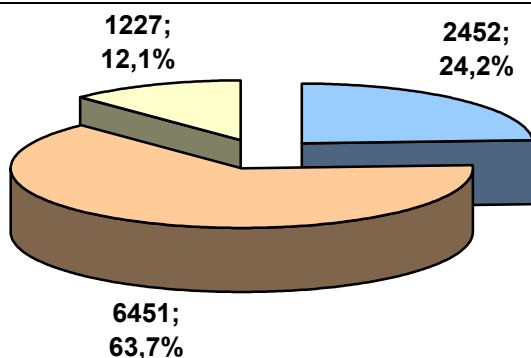
Ludność gminy Milówka z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Gminy w Milówce.

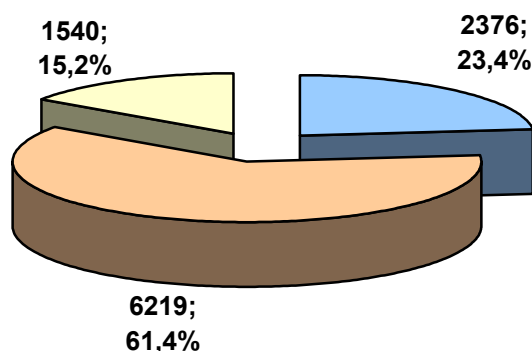
Według danych Urzędu Gminy w Milówce z 31 grudnia 2006 roku gminę Milówka zamieszkiwało 10.135 osób, w tym 5.138 kobiet i 4.997 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadły 103 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 103 osoby na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Milówka z końcem 2005 roku

osoby w wieku przedprodukcyjnym
osoby w wieku produkcyjnym
osoby w wieku poprodukcyjnym

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Milówka z końcem 2006 roku

osoby w wieku przedprodukcyjnym
osoby w wieku produkcyjnym
osoby w wieku poprodukcyjnym

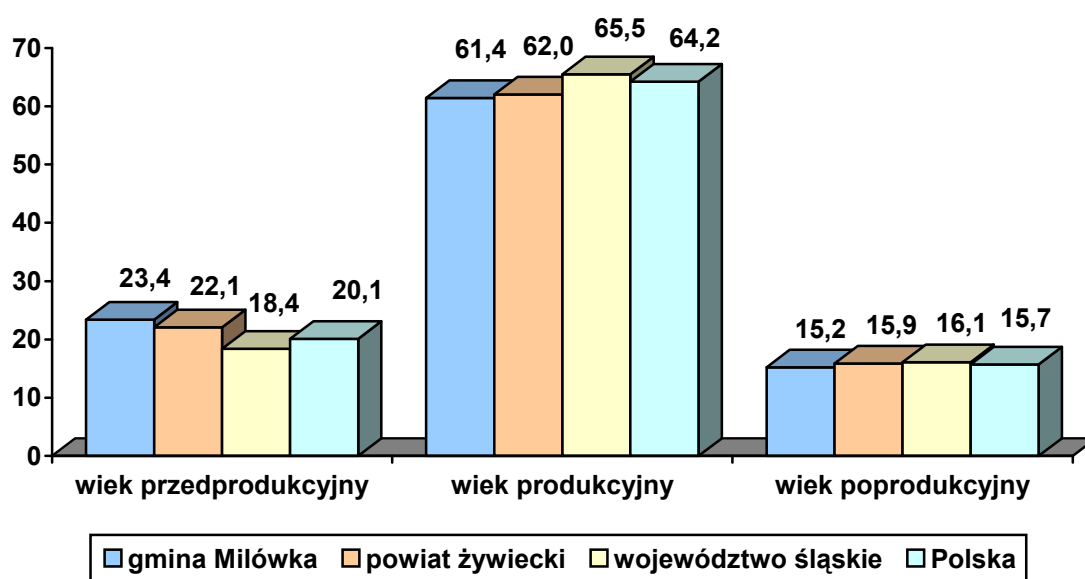
Dane Urzędu Gminy w Milówce.

W 2006 roku struktura wiekowa mieszkańców gminy Milówka uległa istotnym zmianom w porównaniu z rokiem poprzednim. W analizowanym roku nastąpił znaczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Milówka w latach 2004-2005 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy zmniejszającej się w gminie liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co związane jest z malejącą dzietnością rodzin, druga natomiast odnosi się do odnotowywanego zarówno w skali kraju, jak i gminy wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilać one grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogólnej populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Milówka z końcem 2006 roku w porównaniu z powiatem, województwem i krajem (dane w %)

Badania własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Milówka z końcem 2006 roku, należy stwierdzić, iż nieznacznie odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej powiatu żywieckiego i województwa śląskiego, jak i całej Polski. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był wyższy od średniej powiatowej, wojewódzkiej i krajowej, a wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym – niższy.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego, szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% z roku 1996).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

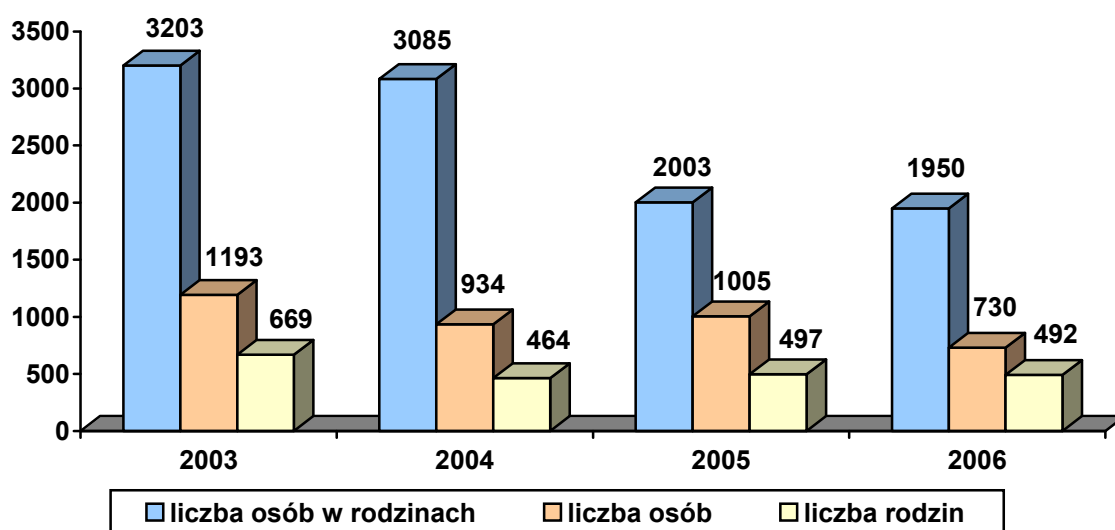
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Milówka odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2006

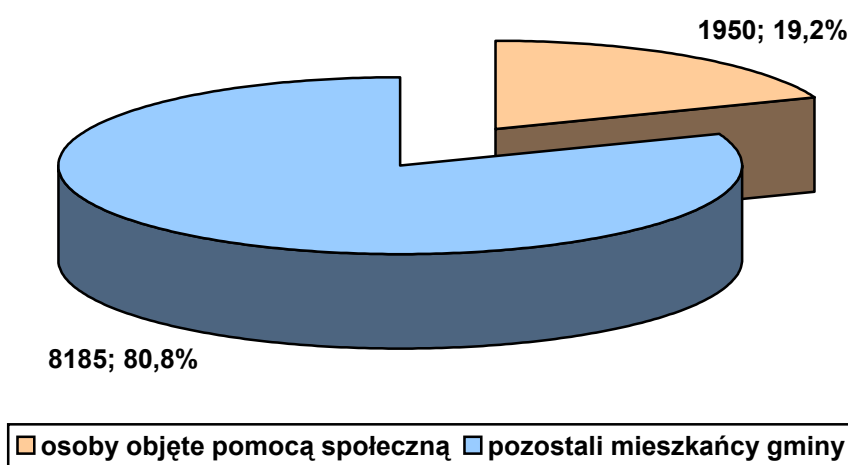

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2003-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Milówka ulegała zmniejszeniu. Na spadek liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu pomocy społecznej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

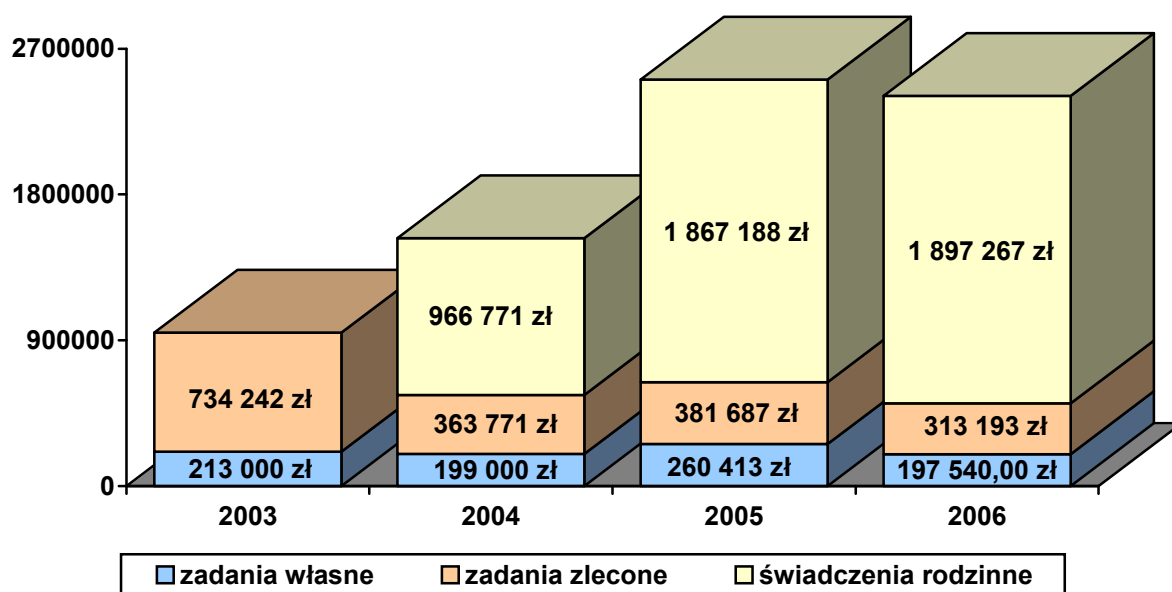
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2006 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Spośród 10.135 mieszkańców gminy, 1.950 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również pozostałych członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2006 i świadczenia rodzinne w latach 2004-2006

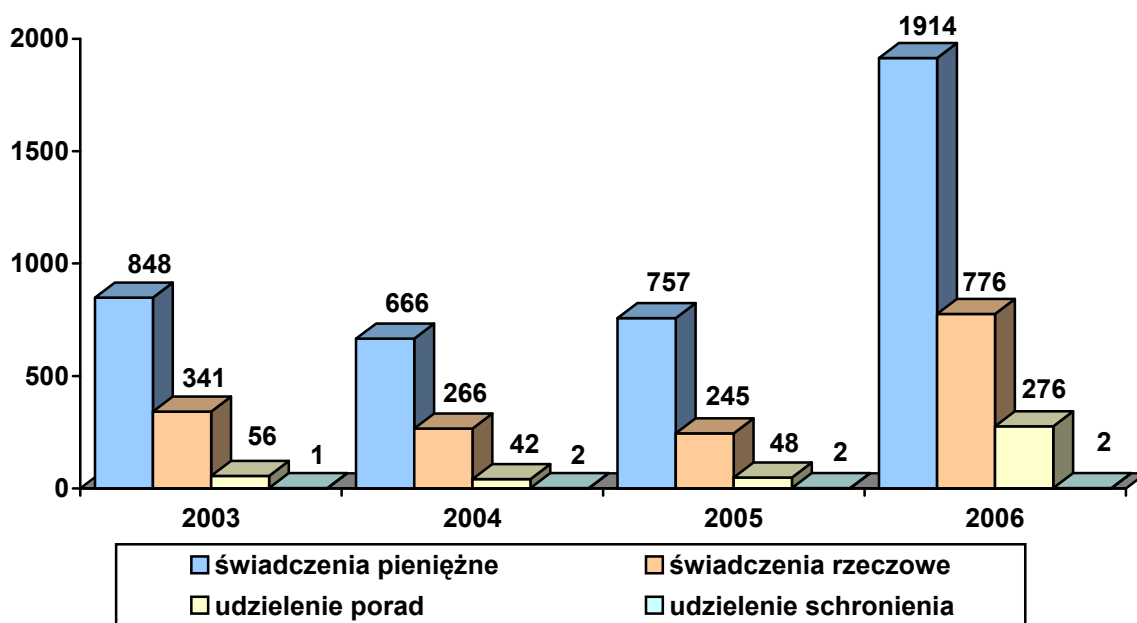
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłówce.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy oraz kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa, w tym wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2006 znacznie wzrosły w porównaniu z rokiem 2003. Taki stan rzeczy jest efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodki dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 947.242 zł, w roku 2004 – 1.529.542 zł (w tym 966.771 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 2.509.288 zł (w tym 1.867.188 zł na świadczenia rodzinne), a w 2006 roku – 2.408.000 zł (w tym 1.897.267 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2006 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłówce.

W latach 2003-2006 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W 2006 roku nastąpił znaczny wzrost liczby osób korzystających z tego rodzaju wsparcia. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze świadczeń rzeczowych, porad udzielanych przez pracowników ośrodka oraz schronienia. Szczególną uwagę zwraca znaczny wzrost w 2006 roku liczby osób, którym udzielono wsparcia rzeczowego oraz w formie poradnictwa.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2006

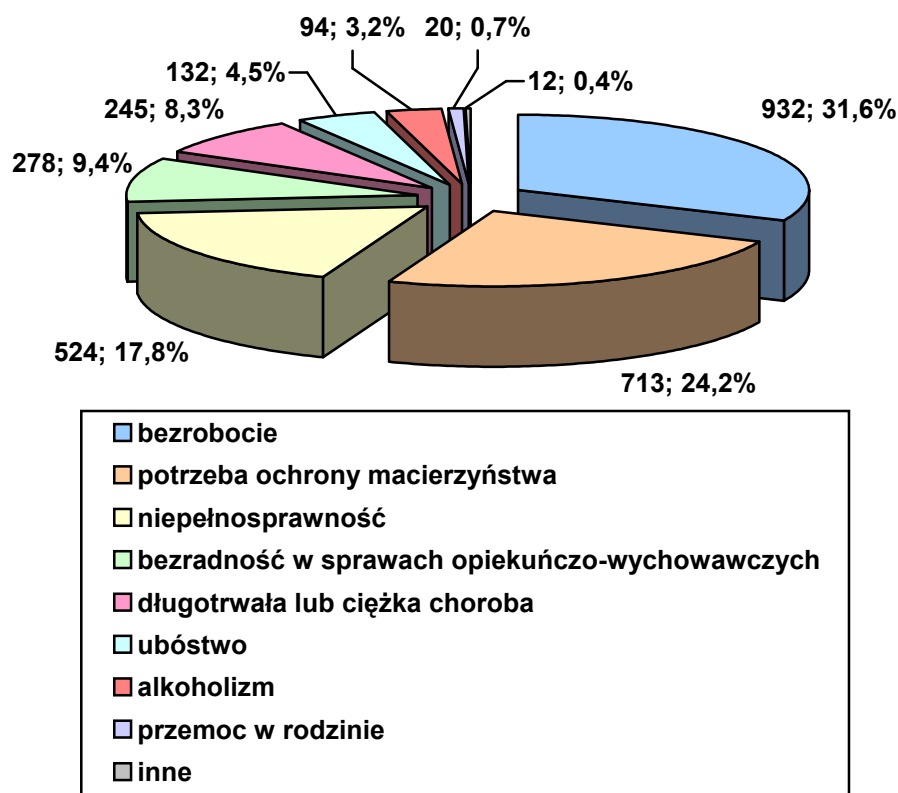
Typy świadczeń	2003		2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	848	481	666	1033	757	381	1914	502
Rzeczowe	341	184	266	558	245	115	776	194

Udzielenie porad	56	223	42	176	48	192	276	62
Udzielenie schronienia	1	1	2	2	2	2	2	2

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku (liczba osób)

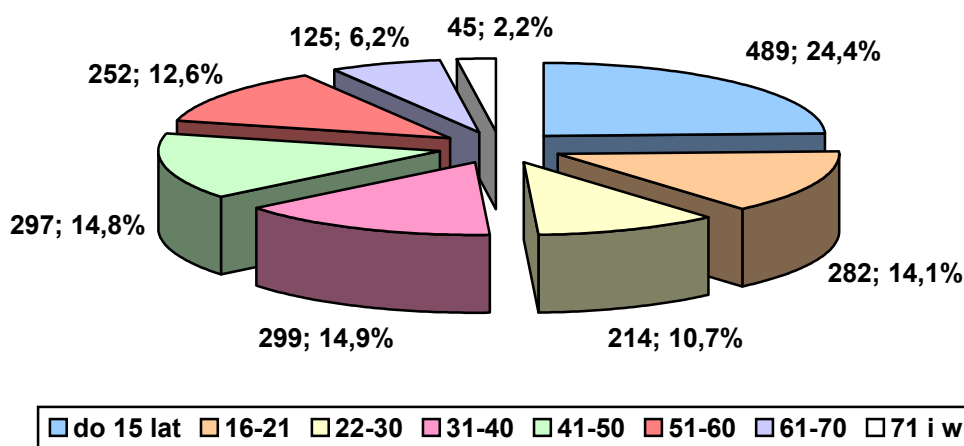
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2006 roku GOPS w Milówce udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 932 osoby w 246 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 713 osób w 138 rodzinach,
- niepełnosprawność – 524 osoby w 172 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 278 osób w 79 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 245 osób w 111 rodzinach,
- ubóstwo – 132 osoby w 52 rodzinach,
- alkoholizm – 94 osoby w 51 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 20 osób w 5 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 8 osób w 5 rodzinach,
- bezdomność – 2 osoby w 2 rodzinach,
- sieroctwo – 1 osoba,
- narkomania – 1 osoba.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

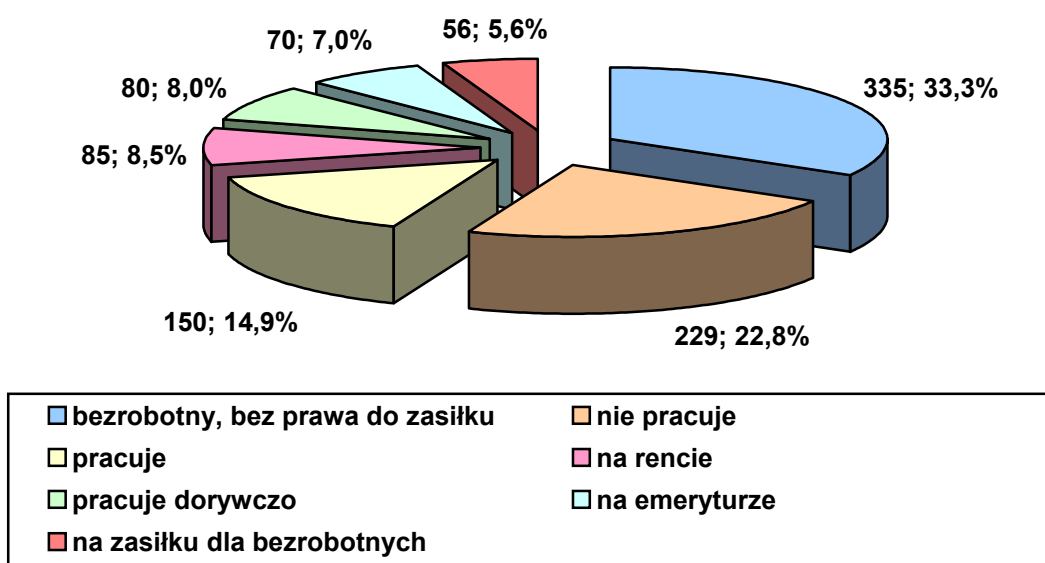

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając

ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

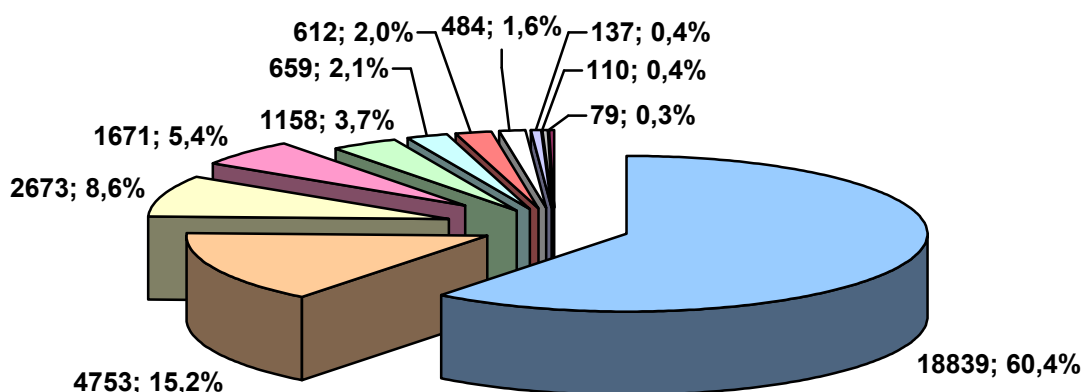
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (według decyzji administracyjnych)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej w 2005 roku ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (335 osób). Licznymi grupami były również osoby niepracujące i pracujące (odpowiednio 229 i 150 osób). Następne co do wielkości grupy tworzyły osoby będące na rencie (85 osób), pracujące dorywczo i korzystające ze świadczeń emerytalnych (odpowiednio 80 i 70 osób). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych (56 osób).

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2006 roku

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- świadczenie pielęgnacyjne
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Milówce.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Milówce przyznał:

- 18.839 zasiłków rodzinnych,
- 4.753 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- 2.673 dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- 1.671 zasiłków pielęgnacyjnych,
- 1.158 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- 659 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka,

- 612 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- 484 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- 137 świadczeń pielęgnacyjnych,
- 110 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka,
- 79 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 9 ankiet – 6 ze szkół podstawowych, 1 z gimnazjum, a 2 z zespołów szkół. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

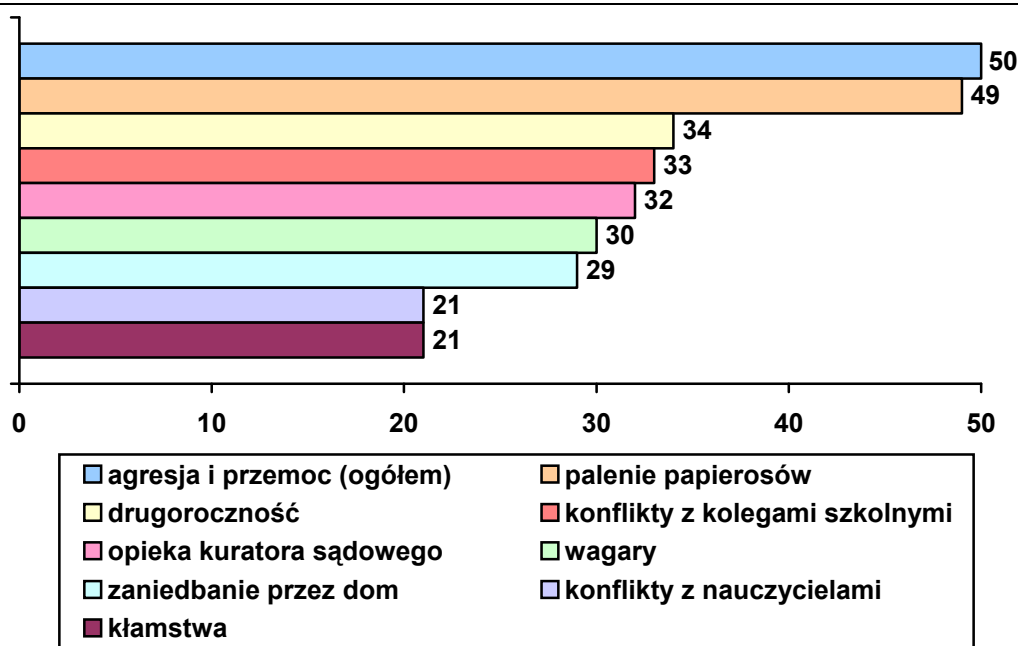
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje		nie występuje (liczba szkół)
		liczba szkół, w których stwierdzono daną cechę	liczba ujawnionych przypadków	
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)	4	3	5
2.	Konflikty z rodzeństwem	2	3	6
3.	Konflikty z nauczycielami	4	21	5
4.	Konflikty z kolegami szkolnymi	7	33	2
5.	Kłamstwa	8	21	1
6.	Wagary	4	30	5
7.	Alkoholizowanie się	4	4	5
8.	Narkotyzowanie się	2	2	7
9.	Palenie papierosów	5	ok. 39-49	4
10.	Ucieczki z domu	1		7
11.	Kradzieże	3	3	5
12.	Agresja i przemoc, w tym:			
	- poniżanie	4	8	4
	- zastraszanie	4	8	3
	- znęcanie się	2	3	5
	- bicie	4	29	4
	- wymuszanie pieniędzy	2	2	7
	- zmuszanie do palenia papierosów	1		7

13.	Autoagresja	2	4	7
14.	Przestępczość ujawniona	2	3	6
15.	Niszczenie mienia szkolnego	3		5
16.	Drugoroczność	5	ok. 34	4
17.	Udział w grupach negatywnych	1		7
18.	Opieka kuratora sądowego	6	32	2
19.	Przemoc w rodzinie	4	>3	5
20.	Zaniedbanie przez dom	7	>29	2
21.	Wykorzystywanie seksualne	1	1	7

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej (liczba ujawnionych przypadków)

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na bezrobocie powodujące ubożenie rodzin, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, uzależnień rodziców, przemocy oraz rozbicia rodzin), agresję i przemoc (prowadzące do konfliktów w grupie rówieśniczej), brak

właściwych wzorców do naśladowania i poszanowania nauczycieli, skromne aspiracje i niski poziom motywacji do nauki, negatywny wpływ mass mediów, ograniczony dostęp do dóbr kultury, przypadki stosowania wulgaryzmów, opuszczania zajęć i sięgania przez uczniów po środki uzależniające oraz utrudnioną współpracę z rodzinami patologicznymi i niewystarczającą ilość narzędzi do zastosowania w stosunku do uczniów sprawiających problemy wychowawcze.

Wszystkie placówki posiadają dostęp do sali gimnastycznej, większość prowadzi dożywianie uczniów (zapotrzebowanie w tym zakresie wykracza jednak poza ich obecne możliwości), umożliwia korzystanie z Internetu i zatrudnia pielęgniarkę. W trzech szkołach pracuje pedagog, w jednej – psycholog, a w żadnej z nich nie funkcjonują klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia muzyczne, rekreacyjno-sportowe, świetlicowe, aerobik, Ognisko Twórczości Artystycznej, zajęcia w ramach Klubu Europejskiego), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, oraz socjo- i psychoterapeutyczne.

Z analizy wynika, że szkoły są bezpieczne dla dzieci i młodzieży, choć w trzech z nich (lub w ich okolicy) zdarzają się miejsca (szatnie, toalety, korytarze, brak ogrodzenia), które wymagają m.in. nadzoru ze strony nauczycieli. We wszystkich szkołach przeprowadzane są badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu.

Nauczyciele w zdecydowanej większości szkół kształtują wśród dzieci i młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu umożliwiając podopiecznym udział w różnych akcjach charytatywnych, m.in. „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, „Góra Grosza”, „Rodzina – Rodzinie” i na rzecz Stowarzyszenia „Promyk” w Milówce, a także poprzez organizowanie młodzieżowych grup samopomocy koleżeńskiej, współpracę z Domem Dziecka w Żywcu oraz udzielanie pomocy osobom samotnym i chorym (przy współpracy z PCK).

Wśród różnych form pomocy szkoły proponują uczniom i rodzicom m.in. zajęcia pozalekcyjne, wyrównawcze, korekcyjne, socjoterapeutyczne i w ramach kół zainteresowań, organizowanie konsultacji w placówkach specjalistycznych (m.in. w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej), pedagogizację, rozmowy indywidualne z nauczycielem i pedagogiem oraz pomoc materialną (stypendia szkolne, dofinansowanie imprez

kulturalnych), rzeczową (wyprawki szkolne, możliwość korzystania ze zbiorów biblioteki, wsparcie przy zakupie podręczników) i w formie dożywiania (m.in. przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej).

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność zapewnienia alternatywnych form i miejsc spędzania czasu wolnego oraz stworzenia warunków do rozwoju zainteresowań (zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych oraz dostępu do obiektów sportowych i świetlic socjoterapeutycznych, tworzenie klubów młodzieżowych, organizowanie kół zainteresowań oraz wypoczynku zimowego i letniego, potrzebę zintensyfikowania działań profilaktycznych w zakresie uzależnień, agresji i przemocy, podjęcia kroków w celu zmniejszenia negatywnego wpływu mass mediów na postępowanie wychowanków, konieczność prowadzenia edukacji prozdrowotnej (promowanie zdrowego trybu życia) oraz udzielenia pomocy rodzicom mającym problemy materialne i wychowawcze (m.in. poprzez organizowanie grup wsparcia).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

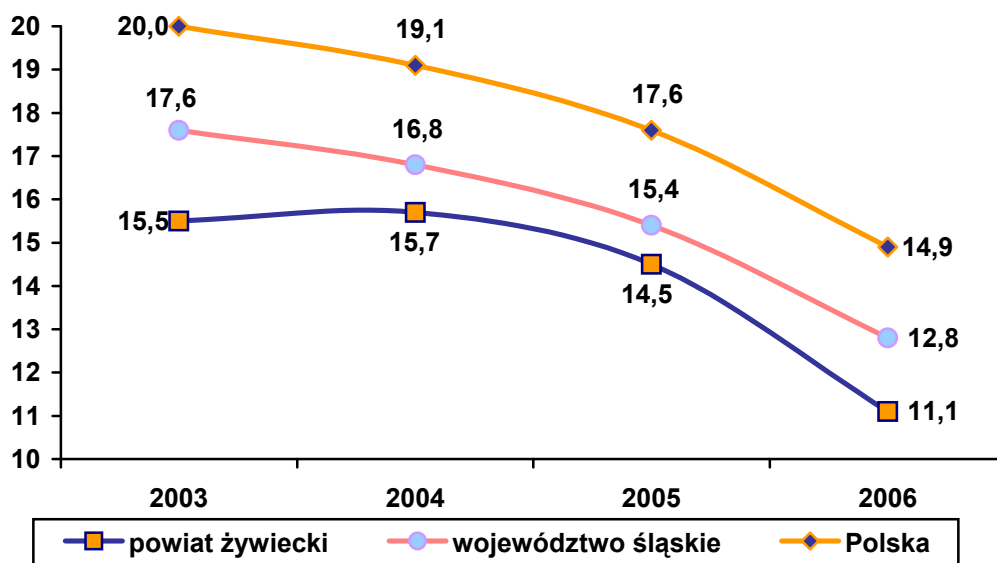
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

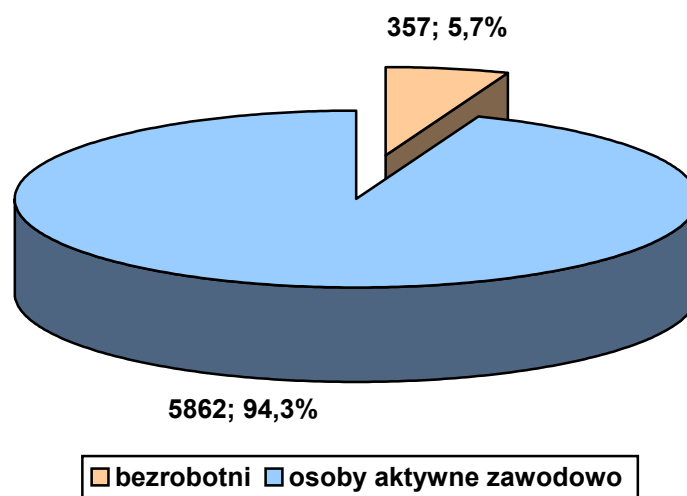

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat żywiecki charakteryzował się niższą, w stosunku do województwa śląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu na dzień 31 grudnia 2006 roku w gminie Milówka pozostawało zarejestrowanych 479 bezrobotnych (o 122 osoby mniej niż z końcem roku poprzedniego). Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 55,7% ogółu bezrobotnych w gminie (199 osób). Prawo do zasiłku posiadało 58 osób, w tym 27 kobiet. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

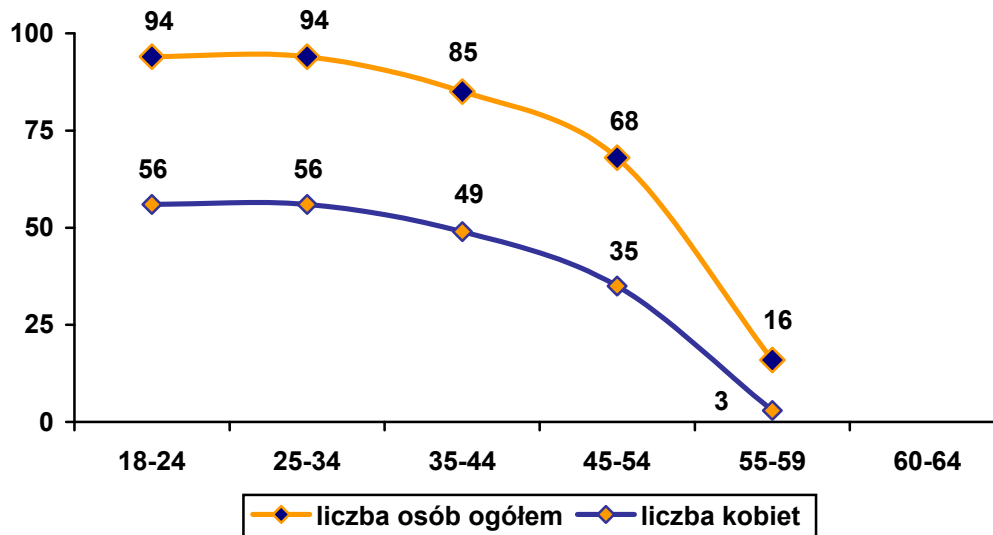
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Spośród 6.219 osób z terenu gminy Milówka, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2006 roku 357 osób pozostawało bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku – stan na 31.12.2006 r.

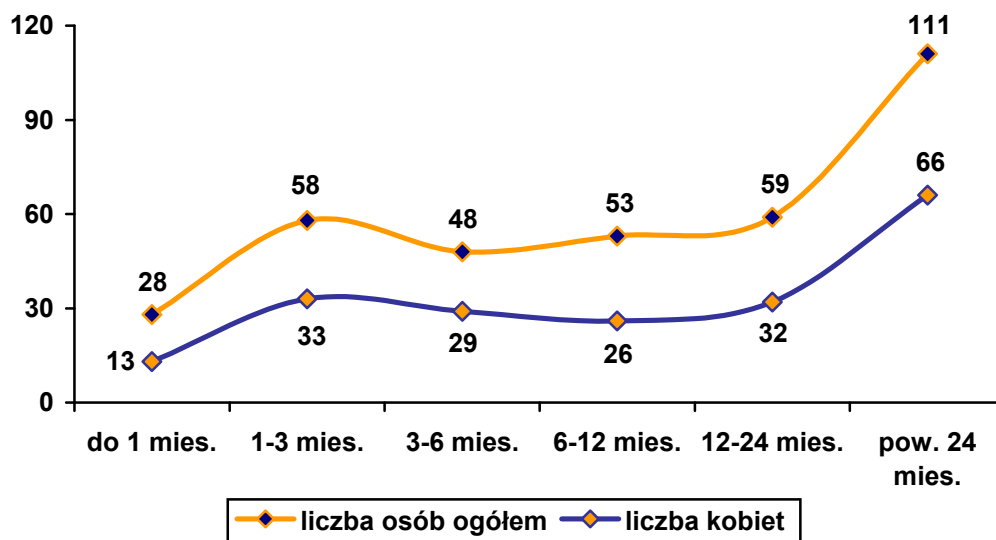

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Z końcem 2006 roku w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoila mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45 rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale

już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Największą liczbę bezrobotnych kobiet wśród ogółu pozostających bez pracy odnotowano w przedziałach wiekowych 18-24 i 25-34 lat (po 59,6%) oraz 35-44 lata (57,6%).

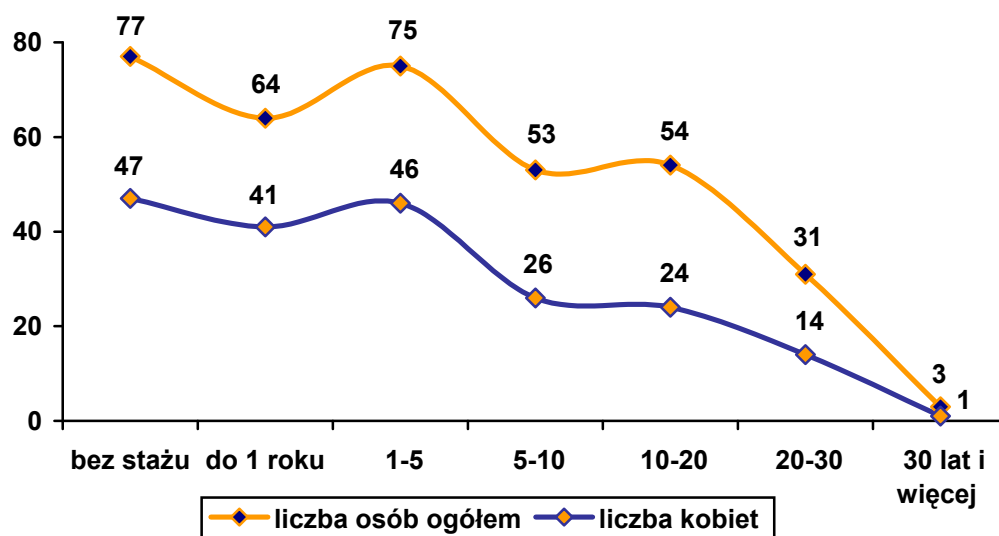
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2006 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

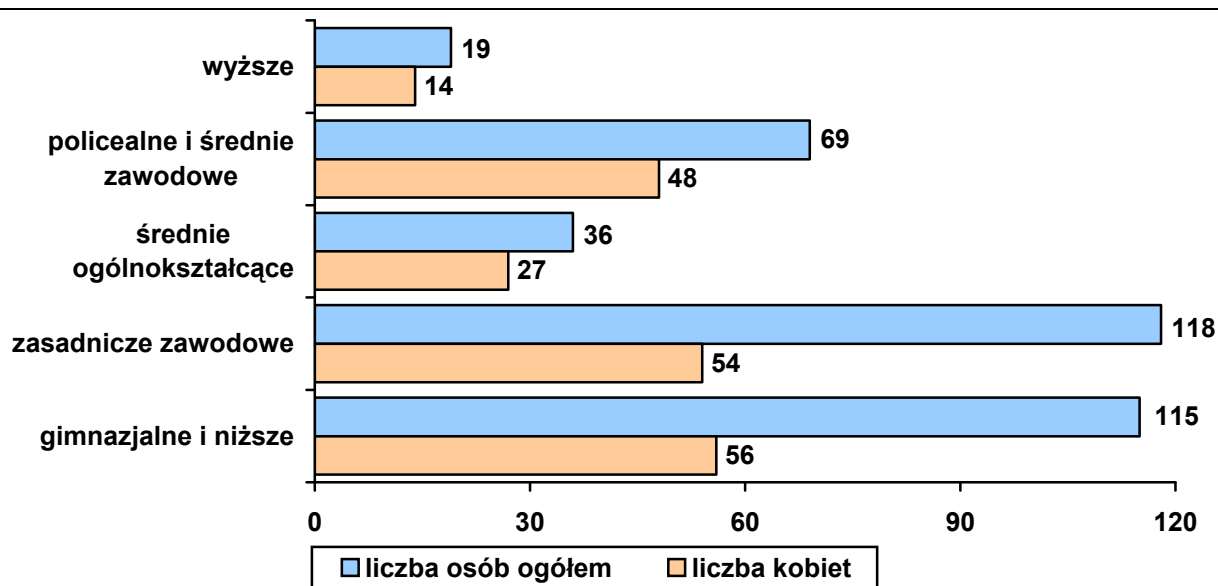
Bezrobotni według stażu pracy – stan na 31.12.2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2006 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez stażu lub z niewielkim doświadczeniem zawodowym. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia – stan na 31.12.2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Z końcem 2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób

Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci
---	--	--	------------------------------------	------------------------------------	----------------------------------

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny.

Z szacunkowych badań statystycznych opracowanych przez MKRPA w Żywcu wynika, iż ogólna liczba osób z problemem alkoholowym na terenie gminy Milówka wynosi ok. 1.727, liczba dzieci wychowujących się w rodzinach alkoholików wynosi 406, liczba dorosłych osób w otoczeniu alkoholika wynosi 406, a liczba osób w gminie nadużywających alkoholu wynosi ok. 914.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Milówce objął pomocą 69 rodzin z problemem alkoholowym, w których przebywało ponad 100 osób. Koszt pomocy wyniósł 90 000 zł. Ponadto 55 dzieci z 24 rodzin dotkniętych tym problemem korzystało ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach, a kilkunastu osobom udzielono pomocy w pisaniu podań do GKRPA oraz Sądu Rejonowego w Żywcu. Zdecydowanie mniej widoczne było używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc tylko 1 osobie, co jednak nie może odzwierciedlać rzeczywistej skali tego zjawiska na terenie gminy.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz

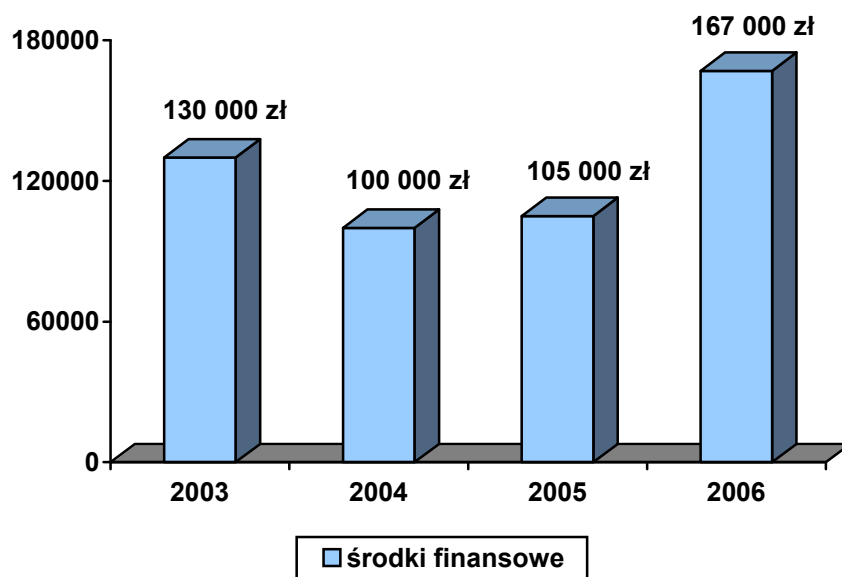
podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2006 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Milówce objęła swoimi działaniami 23 osoby. W celu wydania opinii o uzależnieniu od alkoholu 10 osób zostało skierowanych na badanie przez Biegłych Sądowych, z czego zgłosiły się i zostały przebadane 4 osoby. W analizowanym roku GKRPA skierowała do Sądu Rejonowego w Żywcu 12 wniosków o zastosowanie obowiązku przymusowego leczenia odwykowego.

W 2006 roku w Punkcie Konsultacyjnym w Milówce udzielono 177 porad, z czego 112 dotyczyło uzależnienia od alkoholu, narkotyków i leków, 14 – zjawiska przemocy domowej związanej z nadużywaniem alkoholu, 1 wiązała się z interwencją w domu klienta, a 50 dotyczyło współuzależnienia (dzieci, rodziców, żon, rodzeństwa). Ponadto przeprowadzone były konsultacje z kuratorami sądowymi i członkami GKRPA mające na celu opracowanie najskuteczniejszej strategii postępowania wobec osób uzależnionych i współuzależnionych oraz stosujących i doświadczających przemocy.

Od stycznia do końca sierpnia 2006 r. w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Żywcu udzielono 64 porady osobom uzależnionym i współuzależnionym z terenu gminy Milówka, a z usług Oddziału Leczenia Zespołów Abstynencyjnych w Bielsku-Białej skorzystały 3 osoby. Ponadto w ciągu trzech kwartałów analizowanego roku 57 mieszkańców gminy zatrzymano do wytrzeźwienia w Izbie Wytrzeźwień w Bielsku-Białej.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2006

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Milówce.

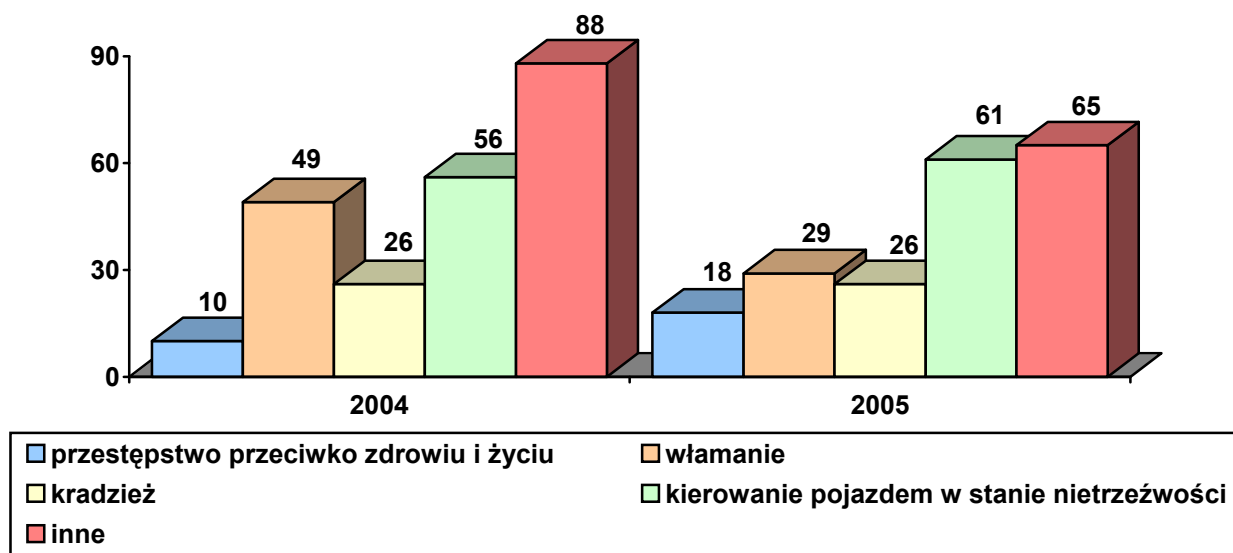
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Milówka na przestrzeni lat 2003-2006 zmieniała się osiągając najwyższy poziom w 2006 roku. W 2003 r. wyniosła 130.000 zł, w roku następnym spadła do 100.000 zł, w 2005 r. nieznacznie wzrosła do poziomu 105.000 zł, a w 2006 roku osiągnęła poziom 167.000 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Milówka.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Milówka miało miejsce ogółem 199 przestępstw, tj. o 30 mniej niż w roku poprzednim.

Przestępstwa popełnione na terenie gminy Milówka w latach 2004-2005

Dane Komisariatu Policji w Rajczy.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem na terenie gminy Milówka w 2005 roku było prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości – 61 zdarzeń, tj. o 5 więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Ponadto w analizowanym okresie odnotowano m.in. 29 włamań (o 20 mniej niż w roku

2004), 26 kradzieży (tyle samo co w roku poprzednim) oraz 18 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (o 8 więcej w stosunku do roku 2004).

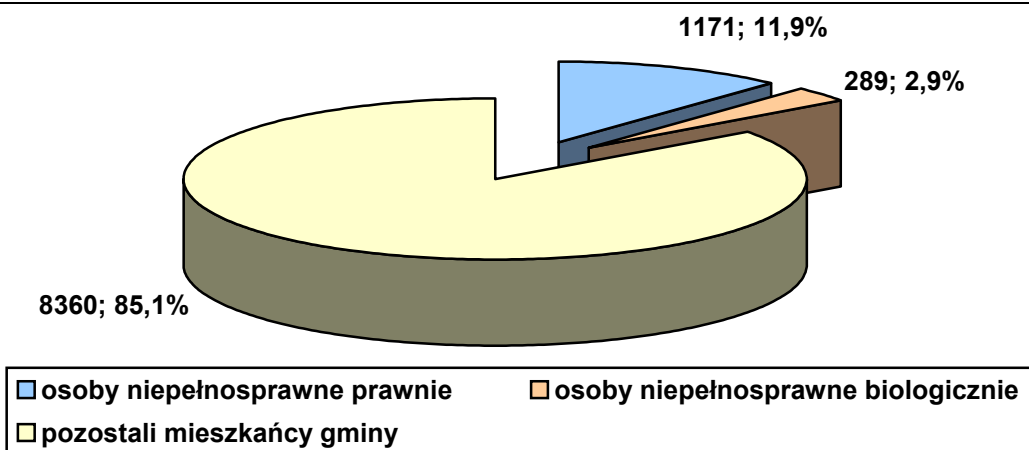
W 2005 roku na terenie gminy Milówka funkcjonariusze Komisariatu Policji w Rajczy zarejestrowali również 36 wykroczeń (o 2 więcej niż w roku poprzednim), nałożyli 257 mandatów (o 77 mniej w porównaniu z rokiem 2004), przeprowadzili 726 interwencji (o 13 mniej w stosunku do roku poprzedniego) oraz odnotowali 63 kolizje drogowe (o 1 mniej niż w roku 2004).

Według danych Komisariatu Policji w Rajczy podczas interwencji domowych przeprowadzonych na terenie gminy Milówka w 2006 roku sporządzono 15 Niebieskich Kart (Kamesznica i Milówka – po 4, Szare – 3, Laliki i Nieledwia – po 2).

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

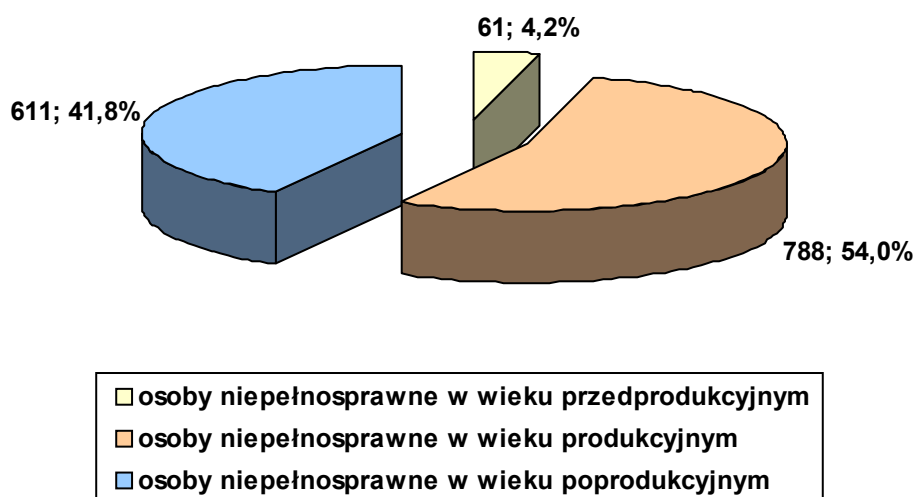
Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Milówka zamieszkiwało 1.460 osób niepełnosprawnych (w tym 710 mężczyzn i 750 kobiet), co stanowiło 14,9% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

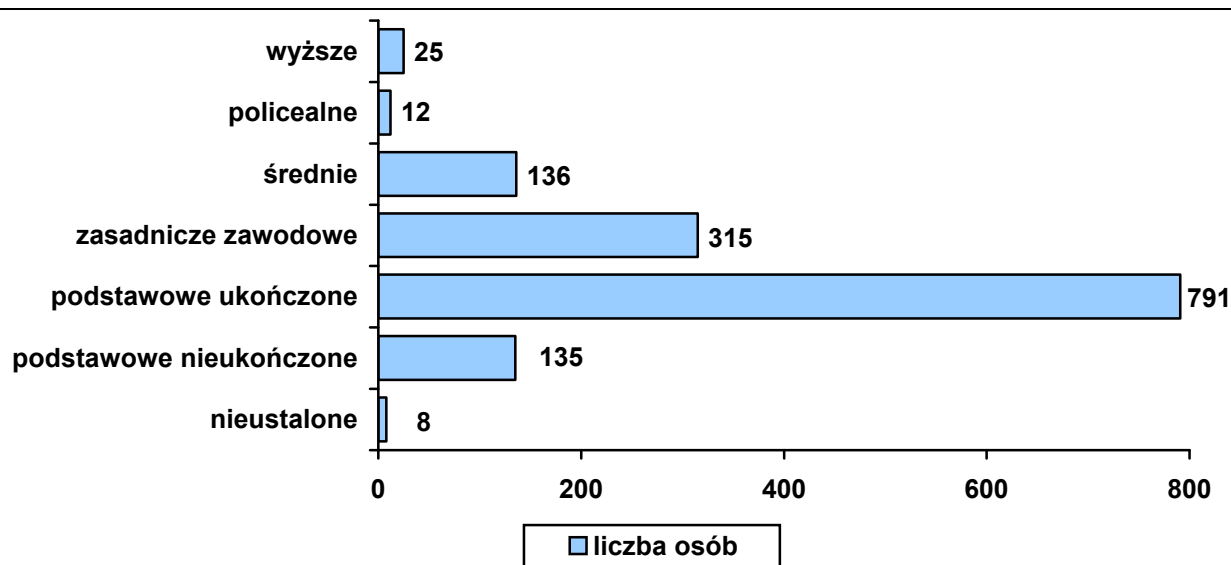
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za

pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesyłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Słabe strony gminy

Wśród słabości gminy Milówka pojawia się kilka kwestii. Najważniejszymi z nich są zjawisko spożywania alkoholu w miejscach publicznych oraz ograniczona liczba miejsc pracy. Dokucza także niedbałość mieszkańców o porządek i czystość w miejscu zamieszkania oraz zły stan lokalnych dróg, chodników oraz budynków użyteczności publicznej (np. dworzec PKP, ośrodek zdrowia). Kolejną bolączką jest niska skuteczność działań służb odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo w gminie (m.in. z uwagi na brak stałego posterunku Policji na terenie gminy). Poważnym zagadnieniem jest również wzrost zachowań agresywnych oraz objawów chuliganerii wśród młodzieży. Ponadto zwrócono uwagę na niewłaściwie rozwiniętą sieć kanalizacyjną w gminie oraz niski poziom zaangażowania mieszkańców w działalność na rzecz środowiska lokalnego.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano bezrobocie prowadzące do ubożenia rodzin oraz uzależnienia. Problemy te, silnie ze sobą skorelowane, według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców gminy (m.in. ludzi młodych) i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne.

Poważnymi problemami, wskazanymi przez ankietowanych, są również: zbyt mała liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, wzrost liczby zachowań agresywnych oraz objawów chuliganerii wśród nieletnich, ograniczona ilość patroli policyjnych, zły stan dróg lokalnych, zwiększająca się liczba bezdomnych oraz niski poziom aktywności społeczności lokalnej (postawa roszczeniowa).

Szczególnie narażone grupy społeczne oraz miejsca wymagające interwencji

Za szczególnie narażonych uznano dzieci i młodzież, w głównej mierze z uwagi na niemożność atrakcyjnego spędzania czasu wolnego bądź też pochodzenie z rodzin wielodzietnych i dotkniętych problemem alkoholowym. Kolejną grupę dotkniętą lokalnymi problemami społecznymi stanowią osoby bezrobotne i ich rodziny (w tym absolwenci szkół poszukujący pracy). Do osób narażonych zaliczono również kobiety, głównie z rodzin, w których z powodu nadużywania alkoholu występuje problem przemocy domowej, oraz osoby ubogie i niepełnosprawne. Grupę mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych stanowią ponadto rodziny wielodzietne.

Respondenci wskazywali nie tylko szczególnie narażone grupy społeczne, ale także miejsca wymagające interwencji. Do takich miejsc zaliczono m.in. Centrum, Rynek, Plac Wolności, ul. Miodową i rejon Kępki w Milówce, okolice szkół i punktów sprzedaży alkoholu, tereny nad Sołą, przystanki autobusowe (z uwagi na brak odpowiedniego oznakowania), opuszczone budynki, stanowiące miejsca spotkań osób uzależnionych, oraz lokalne drogi i ulice (ze względu na zły stan i brak oświetlenia),

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

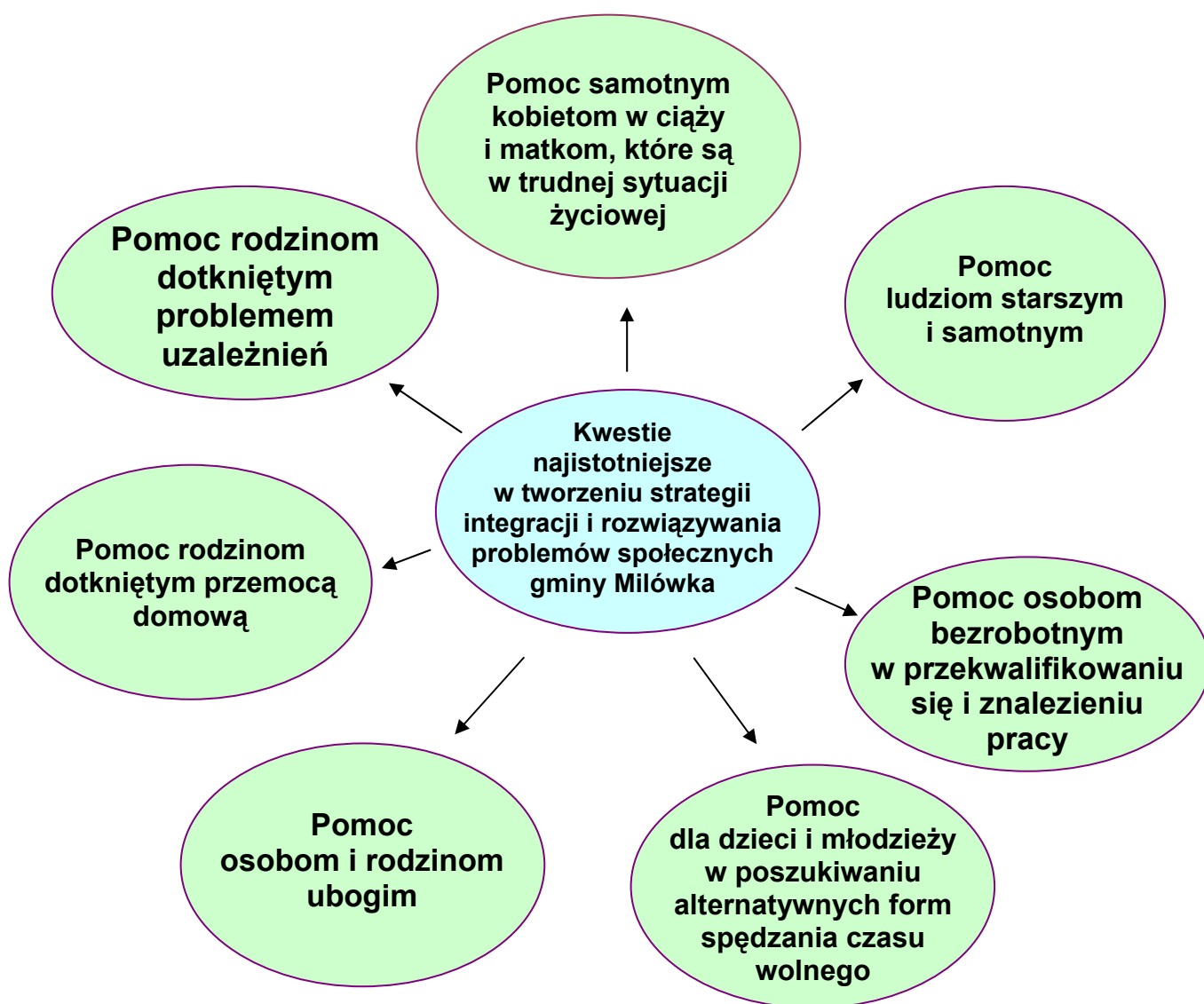
Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Wybierali trzy najistotniejsze kwestie z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy te, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Kwestie społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień	13
2.	Pomoc osobom i rodzinom ubogim	7
3.	Pomoc bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	7
4.	Pomoc ludziom starszym i samotnym	4
5.	Pomoc samotnym kobietom w ciąży i matkom, które są w trudnej sytuacji życiowej	4

6.	Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą domową	4
7.	Pomoc dla dzieci i młodzieży w poszukiwaniu alternatywnych form spędzania czasu wolnego	4

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego.

Rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych na terenie gminy Milówka
--

Badania własne Centrum AV.

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono pomoc osobom niepełnosprawnym, osobom marginalizowanym w dostępie do profilaktyki i ochrony zdrowia, bezdomnym, osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci oraz rodzinom i osobom mającym problemy mieszkaniowe.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- gmina dostrzega różnorodność problemu bezdomności i stosuje działania w celu jej zapobiegania,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- umiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych.

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych niosących pomoc bezdomnym,
- gmina nie dysponuje indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności i nie posiada wiedzy na temat miejsc grupowania się bezdomnych,
- istnieje problem minimalizowania zjawiska bezdomności w małych społecznościach lokalnych,
- brak struktury stacjonarnej, standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- obiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- nie istnieją programy w zakresie budownictwa socjalnego,
- brak dostępu do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- brak społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- gmina dysponuje stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- instytucje zajmujące się uzależnieniami wymieniają się doświadczeniami,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- nieodpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- niewłaściwie przygotowana baza lokalowa oraz brak bazy leczenia odwykowego i miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych.

Zagrożenia

- fachowcy różnych dziedzin nie współpracują na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- istnienie placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy.

Słabe strony

- ograniczona pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- brak wyspecjalizowanej kadry pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- pracownicy służb społecznych działają aktywnie na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży.
- samorząd wspiera organizacje pozarządowe i grupy nieformalne pracujące na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- propagowanie idei wolontariatu.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- ograniczona komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- nie istnieją warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- nie dochodzi do rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,

- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- nie wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości.
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy, występowanie bezrobocia długotrwałego (tak wśród mężczyzn, jak i kobiet) oraz zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwale, charakteryzując się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji,
- nie istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym.

Szanse

- władze lokalne i regionalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych.
- programy dla bezrobotnych długotrwale są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- wzrasta mobilność zawodowa i dostępność kształcenia ustawicznego.

Zagrożenia

- w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem zachodzi zjawisko osłabienia instytucji rodzinnych,
- istnieje zjawisko nielegalnego zatrudnienia.

Mocne strony

- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- osoby starsze mają możliwość samorealizacji w organizacjach samopomocowych.

Słabe strony

- nie istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- kadra nie posiada profesjonalnego przygotowania w świadczeniu pomocy osobom starszym; niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- niski poziom życia osób starszych; wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- dochodzi do marginalizacji osób starszych oraz marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej,
- gmina nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- na terenie gminy zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- osoby starsze nie mają możliwości kontynuacji aktywności zawodowej,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- gmina nie korzysta ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym,
- brak na terenie gminy świetlic dziennego pobytu dla osób starszych.

Szanse

- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrasta liczba osób samotnych,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,

- niepełne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- w sferze niepełnosprawności funkcjonują organizacje pozarządowe,
- przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi.

Słabe strony

- środowisko osób niepełnosprawnych nie jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- brak działań w zakresie upowszechniania w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna oraz oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych,
- brak na terenie gminy warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywizacji zawodowej,
- brak na terenie gminy świetlic dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych,
- brak na terenie gminy hospicjum domowego.

Szanse

- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw.

Zagrożenia

- nie wzrasta społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych,
- brak edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,

- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- zmniejsza się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- brak działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne.'

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Jana Kazimierza 121, 34-360 Milówka.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy w Milówce.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi 11 osób, w tym kierownik, 5 pracowników socjalnych, 2 referentów ds. świadczeń rodzinnych, główny księgowy, pracownik administracji oraz

pracownik obsługi biurowej. Kierownik ma wykształcenie wyższe niekierunkowe oraz ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, 1 pracownik socjalny – wykształcenie wyższe kierunkowe, a 4 pozostałych – średnie kierunkowe. Referenci ds. świadczeń rodzinnych, główny księgowy, pracownik administracji oraz pracownik obsługi biurowej mają wykształcenie wyższe.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, warsztaty i konferencje: „Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczka alimentacyjna – nowelizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych”, Nowe wyzwania wobec pracowników socjalnych w obliczu obowiązujących regulacji prawnych”, „Zastosowanie przepisów kpa i innych ustaw do prawa pomocy społecznej”, „Problem alkoholowy w rodzinie”, „Warsztaty i konsultacje dotyczące ustawy o świadczeniach rodzinnych”, „Kontrakt socjalny jako skuteczne narzędzie w pracy OPS-u”, „Obowiązujące od 1 września warunki nabywania świadczeń rodzinnych i zaliczki alimentacyjnej”, „Świadczenia rodzinne i zaliczka alimentacyjna”, „Zasady księgowości – świadczenia rodzinne i zaliczka alimentacyjna”, „Świadczenia rodzinne – zapisy ustawy i sposoby ich wdrażania”, „Świadczenia rodzinne – aktualne i planowane zmiany”, „Obowiązki przy wypłatach świadczeń rodzinnych”, „Świadczenia rodzinne i pielęgnacyjne”, „Kodeks postępowania administracyjnego w praktyce” i „Zasady budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie i powiecie”.

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy „Promyk”

ul. Jana Kazimierza 128, 34-360 Milówka.

1. Podmiot prowadzący:

Milowickie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Milówce.

2. Co oferuje (zakres usług):

- realizacja obowiązku szkolnego szkoły podstawowej i gimnazjum,
- zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci z głębokim upośledzeniem,
- zajęcia logopedyczne i rehabilitacyjne,

- hipoterapia w okresie letnio-jesiennym,
- transport dzieci do Ośrodka i do domu.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Do ośrodka uczęszcza 21 dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim. Dzieci dowożone są z 4 gmin: Milówka, Rajcza, Ujszoły i Węgierska Górka (gmina Istebna dowozi dziecko własnym środkiem transportu).

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- zagospodarowanie ogródka dla dzieci,
- wymiana okien na parterze,
- wyposażenie sali do ćwiczeń (duże klocki rehabilitacyjne, suchy basen z piłeczkami, pionizatory, chodziki, kołyska rehabilitacyjna).

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Milówka funkcjonuje 7 organizacji pozarządowych oraz istnieją 4 parafie kościoła rzymskokatolickiego i 1 innego wyznania. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego (jest to uchwalany corocznie „Program Współpracy Gminy Milówka z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami określonymi w ustawie z dnia 24.04.2004 r.”). Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie realizacji zadań własnych gminy oraz zadań publicznych o zasięgu lokalnym.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Milówka.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY MILÓWKA

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki Beskidu Żywieckiego „WIERCHY” w Milówce, Milówka, ul. Jana Kazimierza 121.

Statutowy zakres działalności organizacji: rozwój turystyki i zwiększenie konkurencyjności, tworzenie profesjonalnej obsługi hotelarskiej, wspieranie obsługi turystycznej, działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Ludowy Klub Sportowy „PODHALANKA” w Milówce, Milówka ul. Parkowa 11.

Statutowy zakres działalności organizacji: organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, udział w rozgrywkach ligowych, organizacja imprez turystyczno-rekreacyjnych.

Stowarzyszenie „INTEGRACJA – POMOCNA DŁOŃ” w Milówce, Milówka ul. Jana Kazimierza 128.

Statutowy zakres działalności organizacji: organizowanie świetlic środowiskowych, krzewienie dziedzictwa kulturowego, wspieranie rodzin niewydolnych życiowo, tworzenie centrum informacji dla osób niepełnosprawnych.

Towarzystwo Psychoprofilaktyczne, Oddział w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, Plac Fabryczny 1.

Statutowy zakres działalności organizacji: praca profilaktyczna i korekcyjna z dziećmi w wieku 6-18 lat i ich rodzicami, szkolenie rodzin zastępczych, prowadzenie grup wsparcia, opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, pozyskiwanie środków finansowych na rzecz dzieci, wspieranie i wymiana doświadczeń z innymi instytucjami pracującymi z dziećmi w Polsce i za granicą.

Ochotnicza Straż Pożarna w Milówce, Milówka, ul. Dworcowa 21.

Statutowy zakres działalności organizacji: ochrona przeciwpożarowa, działalność kulturalna, oświatowa, sportowa i wychowawcza.

Milowieckie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „PROMYK” w Milówce, Milówka, ul. Jana Kazimierza 128.

Statutowy zakres działalności organizacji: realizacja obowiązku szkolnego (szkoła podstawowa i gimnazjum) dla dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym i znacznym, rehabilitacja, prowadzenie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci upośledzonych w stopniu głębokim, hipoterapia.

**Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Hulajniki” przy Szkole Podstawowej
w Milówce, Milówka, ul. Dworcowa 3.**

Statutowy zakres działalności organizacji: pielęgnowanie, rozwijanie oraz dokumentowanie kultury i sztuki górali żywieckich, organizowanie i prowadzenie zespołów regionalnych, kapel oraz szkółek i kół zainteresowań, wydawanie własnych publikacji, współpraca z instytucjami i organizacjami o podobnych zadaniach kulturalno-oświatowych, organizacja i prowadzenie imprez kulturalno-rozrywkowych.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

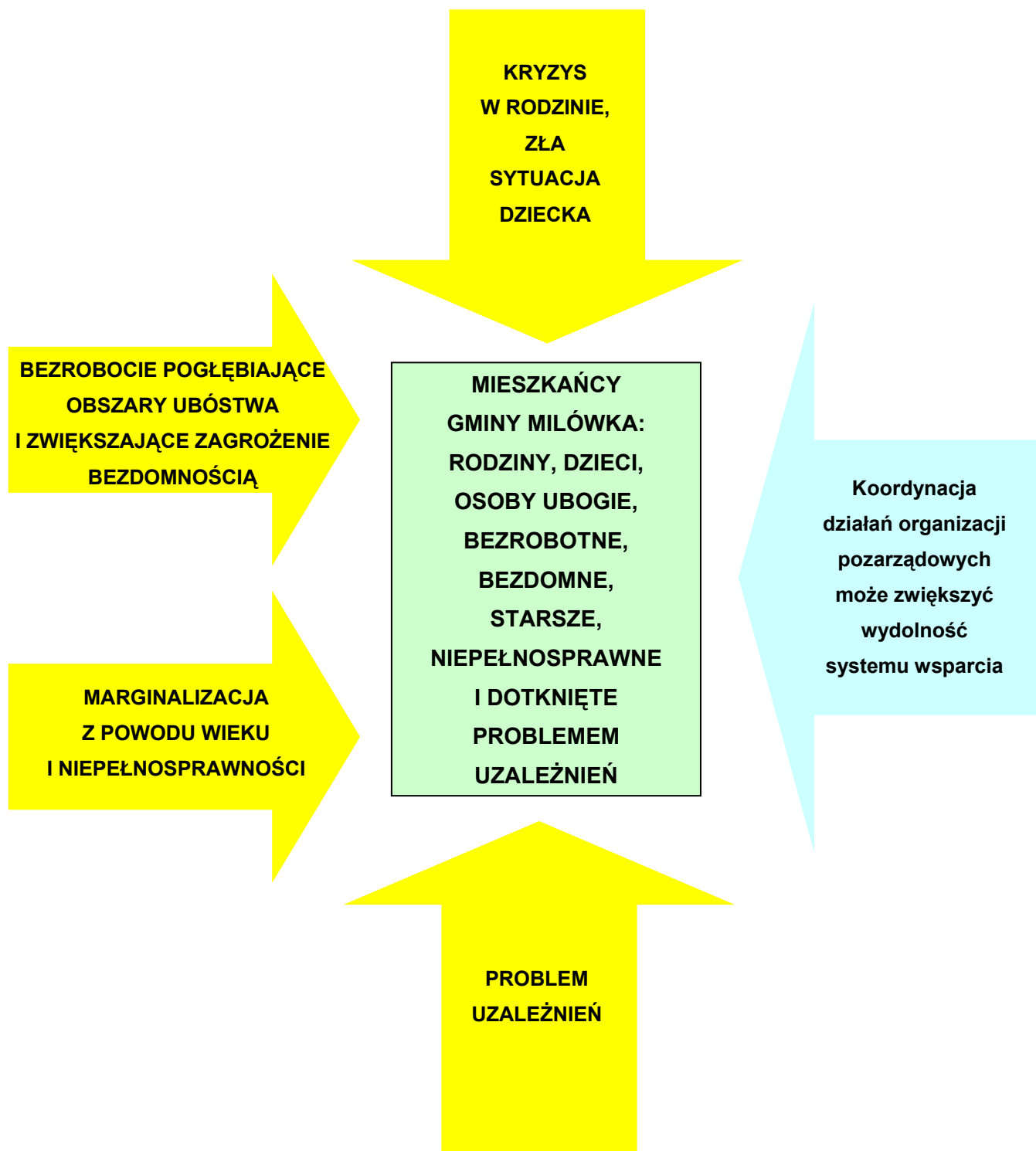
Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania zmierzające do rozwiązania następujących problemów:

- ⇒ Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.
- ⇒ Bezrobocie skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa oraz zwiększając zagrożenie bezdomnością. Może stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.
- ⇒ Postępujące starzenie się społeczności lokalnej oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych i niepełnosprawnych skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.

- ⇒ Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, to jeden z problemów społecznych występujących na terenie gminy. Staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
- ⇒ Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

**PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY MIŁÓWKA,
KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII**

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

**KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH**

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

Milówka – silna i zintegrowana społeczność lokalna, aktywna w przeciwdziałaniu zjawiskom negatywnie wpływającym na jej bezpieczeństwo socjalne

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.

Cel strategiczny 1.

Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

Cele szczegółowe:

1. Utrzymanie dziecka w rodzinie poprzez pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie albo wzmocnienie ich funkcji.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
2. Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej i społecznej.
3. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami wychowawczymi.
4. Rozwój świetlic środowiskowych w poszczególnych miejscowościach gminy, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
5. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi całodobową opiekę dla dzieci a w szczególności z Pogotowiem Rodinnym, Rodzinnymi Domami Dziecka, Domami Dziecka.

6. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności z sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
8. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
9. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
10. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy Punktu Interwencji Kryzysowej.
11. Opracowanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
12. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne oraz organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego.
13. Prowadzenie edukacji prorodzrowotnej (promowanie zdrowego trybu życia, m.in. przy współpracy z przedstawicielami służby zdrowia).
14. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia liczby godzin zajęć socjoterapeutycznych, psychoterapeutycznych i terapii pedagogicznej.
15. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego i warunków do rozwoju zainteresowań – rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, zwiększenie dostępu do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, tworzenie kół zainteresowań i klubów młodzieżowych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Bezrobocie skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa oraz zwiększając zagrożenie bezdomnością. Może stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2.

Rozwijanie systemu pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem społecznym: ubogich, bezrobotnych i bezdomnych

Cele szczegółowe

1. Ograniczanie ubóstwa, zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym oraz udzielanie wsparcia osobom dotkniętym i zagrożonym bezrobociem.
2. Przeciwdziałanie bezdomności oraz wspieranie osób i rodzin w procesie wychodzenia z bezdomności.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Systematyczna pomoc finansowa ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
2. Wsparcie osób marginalizowanych informacją, pracą socjalną i poradnictwem prawnym (motywowanie do rozwijania umiejętności niezbędnych w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych).
3. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia najuboższej ludności gminy jednego gorącego posiłku dziennie (zorganizowanie stołówki).
4. Organizowanie zbiórek żywności, odzieży oraz innych niezbędnych rzeczy.
5. Rozwój współpracy z Policją w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania rozwojowi przestępczości, w szczególności wśród osób młodych.
6. Budowa koalicji instytucji samorządowych i pozarządowych na rzecz przeciwdziałania i zmniejszania strat wynikających z ubóstwa (m.in. prowadzenie współpracy w tym zakresie z zespołem charytatywnym działającym przy parafii).

7. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, szczególnie w zakresie organizacji prac użytku publicznego i interwencyjnych oraz robót publicznych.
8. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi oraz marginalizowanymi w kierunku aktywizacji społecznej.
9. Wsparcie osób bezrobotnych w zmianie kwalifikacji, kształceniu, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji – stworzenie komórki pośrednictwa przy Urzędzie Gminy, ukierunkowanej na zgłoszenie gotowości osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz udzielanie informacji na temat aktualnych ofert pracy.
10. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
11. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
12. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy oraz organizacji pozarządowych mogących zorganizować Klub Integracji Społecznej.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Praca socjalna z osobami zagrożonymi bezdomnością polegająca m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań, poradnictwie specjalistycznym: prawnym, psychologicznym.
2. Udzielanie rodzinom zagrożonym utratą mieszkania pomocy finansowej w opłacie czynszu (dodatki mieszkaniowe, zasiłki celowe) bądź też zapewnienie im lokalu zastępczego.
3. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia i innych potrzeb na elementarnym poziomie poprzez podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy schroniska oraz punktu sanitarnego (łazienka).
4. Opracowanie i realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Postępujące starzenie się społeczności lokalnej oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych i niepełnosprawnych skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.

Cel strategiczny 3.**Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia
na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych****Cele szczegółowe:**

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym.
3. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
4. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania w szczególności poprzez:
 - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - zwiększanie dostępu do rehabilitacji,
 - uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
 - podjęcie działań w kierunku utworzenia klubu seniora,
 - podjęcie działań zmierzających do powstania Środowiskowego Domu Samopomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych,
 - podjęcie współpracy z samorządem powiatowym w zakresie utworzenia na terenie gminy Warsztatów Terapii Zajęciowej.
2. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym:
 - budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,
 - rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.

3. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnoprawnych.
4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym prawa do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym w szczególności poprzez podejmowanie działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych (przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych).
5. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez systematyczną współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy i informowanie środowiska o istniejących możliwościach zatrudnienia.
6. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, to jeden z problemów społecznych występujących na terenie gminy. Staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.**Sprawny system profilaktyki i rozwiązywania
problemów uzależnień****Cele szczegółowe:**

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień od alkoholu i narkotyków.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
6. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – organizowanie akcji edukacyjnych (ulotki, broszury, plakaty) oraz imprez wakacyjnych (np. koncerty, festiwale z przesłaniem „wypoczynek bez używek”).
7. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.

8. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe działania w tym zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspierać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 5.**Wzmacnianie lokalnej społeczności
w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów****Cele szczegółowe:**

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.
3. Inicjowanie współdziałania pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy np. poprzez Internet, rozdawanie ulotek, zamieszczanie ogłoszeń w prasie lokalnej oraz przy współpracy z kościołem i instytucjami lokalnymi.
4. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
7. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już działających na terenie gminy poprzez:

- systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach,
 - regularne spotkania,
 - wymianę doświadczeń.
8. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
 9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wykorzystania na potrzeby lokalnej infrastruktury pomocowej obiektów budowlanych po byłym przedszkolu w Kamesznicy, byłej szkole podstawowej w Lalikach oraz budynków mieszkalnych stojących jak pustostany w sąsiedztwie planowanej drogi ekspresowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.